

שאלה: מה המשמעות הרעיונית של הישיבה בסוכה?

תשובה: כבר כתב רלב"ג (על ויקרא ו, לפני רשימת התועליות) "וראוי שתדע שהתורה תשתמש בענין אחד לתועלות רבות". כלומר "שבעים פנים לתורה", וכולם אמת.

אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ידוד שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (ויקרא כג, לט). הרבה דברו על כך שהרעיון של הישיבה בסוכה בימי חג הסוכות הוא כי עת שהחקלאי מדושן-עונג על היבול היפה שאגר ע"י צמחי שדהו ואילנותיו, עת שהוא מרגיש חדוה על הישגיו ברכוש, עליו לקבל הכנעה ולצאת אל מבנה ארעי, הקטר בשלוש דפנות בלבד, וכיסוי תקרתו רעוע ביותר עד שהגשמים חוזרים לתוכו, ושאפשר לראות את הכוכבים דרך הסכך, וגם אינו מגין דיו מחום השמש. אז על האדם לקבל יחס נכון למציאות, שלא תזוח דעתו עליו, וידע שהוא תמיד נתון להחלטת ה' מה יהיה אתו, לטוב או למוטב.

אבל אוסיף כאן שני רעיונות נוספים (מתוך השבעים האפשריים).

[א] אמרו חז"ל: "אף על פי שאמרו אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו [=שהרי התורה ציותה "ולקחתם לכם"], ארבע מינים צריכים להיות בבעלותו של הלוקח אותם בידו לשם מצוה] אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו, דכתיב 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות' (ויקרא כג, מב) מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת". (סוכה כז ע"ב). צריכים לשים לב כי במקרא כתובה מלה זו "בסוכות" בלי שום אות ו', כאילו לשון יחיד ולא רבים. סוכה אחת לכולנו.

יש שיעור מינימלי לשטח רצפת הסוכה, שבעה טפחים על שבעה טפחים [בערך 56 ס"מ על 56 ס"מ] אבל באורך ורוחב השטח אין גבול כלל. אפילו סוכה שהיא גדולה ככל המדינה, ומליונים ישבו להסב סביב לשולחנות אכילה, אין בזה בעיה [רק שלא תהיה הסוכה גבוהה מעשרה מטר, בערך]. וגם לומדים מהדין הזה שאדם יוצא ידי חובתו בישיבתו בסוכה שיושב בה בהשאלה.

אמרו בעלי הגות (אדמו"ר ר' משה יחיאל אפשטיין, מחבר "באר משה" על ויקרא, בפסוק הנ"ל) שצריכים להרגיש אחדות ישראל. במיוחד אחרי הלקח [המובא במדרש ויקרא רבה, ל פסקא יב] של ארבע מינים המלמדים על אחדות ישראל, גם אלו שהם בעלי חכמת התורה ומופלאים בקיום המצוות, וגם אלו שאינם מופלאים במצוות, וגם אלו שהם גם מחוסרי חכמה וגם מחוסרי מעשים טובים. כולם אחים "בני אב אחד אנחנו". כולם מקובצים יחד באחווה. וכמו שהיינו במדבר, כולנו תחת חיפוי ענני הכבוד, כיסוי אחד לכולנו. כן לדורות, מגן ומושיע אחד [ה' יתברך] המחפה על כולנו.

[ב] חיבר לזה הרשב"ם (נכד של רש"י) רעיון נוסף, שנזכר את הטובה העצומה והנפלאה שזכינו לבוא לארץ ישראל, ארץ השפע. זו לשונו (על ויקרא כג, מג):

"למען ידעו דורותיכם... וזה טעמו של דבר חג הסוכות תעשה לך באספך מגרנך ומיקבך באספך את תבואת הארץ ובתיכם מלאים כל טוב דגן ותירוש ויצהר. למען תזכרו 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' במדבר ארבעים שנה בלא יישוב ובלא נחלה. ומתוך כך תתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה ובתים מלאים כל טוב, ואל תאמרו בלבבכם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".

[הרעיון הזה נלקח מדברי הרמב"ם ב"מורה נבוכים" (ח"ג פרק מג) זו לשונו: "אבל המטרה בו השמחה והששון הרי הוא שבעה ימים כדי לפרסם הדבר... ושני החגים הללו יחד, כלומר סוכות ופסח, מלמדים רעיון ומדות. הרעיון בפסח הוא זכרון אותות מצרים והשרשתם לדורות. אבל הרעיון בסוכות השרשת אותות המדבר לדורות [=שהיינו שם תחת ענני הכבוד]. והמדות, הם שיהא האדם זוכר תמיד ימי הרעה בימי הטובה [=בימים שטוב לו], כדי שתגדל תודתו את ה', ותושג לו הענוה ושפלות הרוח. ולכן [א] יאכל מצה ומרור בפסח כדי לזכור מה שאירע לנו. וכן [ב] יצאו מהבתים וישבו

בסוכות, כדרך שעושים העמלים שוכני המדברות ויערות [=הערת המעתיק: כלומר ההולכים למרחקים כדי להביא סחורות כדי להתפרנס, שבדרך למרחקים גרים במבנים ארעיים] כדי לזכור שכך היה מצבנו לפני [בימי קדם]. כי 'בסוכות הושבתי את בני ישראל'. ועברנו מזה לשכון בתי משפחות [=בתים מצוידים בכל יופי] **במיטב המקומות שבעולם, והדשן ביותר**, בחסדי ה' והבטחתו לאבותינו"...

הרי שהרמב"ם קרא לארץ ישראל "מיטב המקומות והדשן ביותר!".

וכך גם אחריו לימד אותנו רבנו יצחק אברבנאל, בסוף פרשת ראה (לפני דיבור המתחיל: והידיעה הב'): "ובחג הסוכות להודות לפניו על הארץ ועל תבואותיה... וחג הסוכות היה גם היא שבעת ימים משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל!". לכן באמת יש אנשים המייפים את הסוכה בתליית שבולי-חטים וענבים, רמונים, תאנים, ותמרים וכיו"ב להודות להקב"ה שנתן לנו ארץ המגדלת פירות עסיסים כאלו.

אלו הדברים שצריכים לזכור בימי שמחת סוכות, נוסף על שאר הטעמים.

שם בסוף דברי רשב"ם הנ"ל סיים:

"וכסדר הזה נמצא בפרשת 'עקב תשמעון' (דברים ח, ב-יח). 'וזכרת את כל הדרך אשר הוליך ה' אלוהיך זה ארבעים שנה וגו' ויאכילך את המן' וגו'. ולמה אני מצוה לך לעשות זאת? כי ה' אלוהיך מביאך אל ארץ טובה... ואכלת ושבעת, ורם לבבך ושכחת את ה' וגו'. ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וזכרת את ה' אלוהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. **ולכך יוצאים מבתים מלאים כל טוב בזמן אסיפה ויושבין בסוכות, לזכרון שלא היה להם נחלה במדבר ולא בתים לשבת.**

הערה: לכל ציבור הקוראים אוסף זה של שאלות, אנו מודיעים שבימי חג סוכות, לפי מסורת ישראל שבעת הימים שבו מכוונים נגד שבעה "אושפיזין" (אורחים, המתנוצצים לנו במצוה זו). בכל יום ויום נשתדל להגיד דבר מעניין אודות אישיותו של אותו אורח של היום ההוא. לדוגמה, בערב סוכות נכתוב על האופי המיוחד של אברהם אבינו.